

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z wniosku T. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P.
o emeryturę górniczą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 kwietnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 6 listopada 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z 6 listopada 2019 r., oddalił apelację odwołującego się T. J. od wyroku
Sądu Okręgowego w K. z 17 lipca 2018 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w P. z dnia 1 marca 2018 r.
odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury górniczej.

Odwołujący zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną.
Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 50c ust. 1
pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu
Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291 ze zm.) przez
błędą wykładnię i niezastosowanie, a w konsekwencji uznanie, iż praca
wykonywana przez skarżącego w okresie od 1 października 1986 r. do 30 kwietnia
1991 r. oraz od 1 września 1997 r. do 31 sierpnia 2009 r. nie może zostać uznana

za pracę górniczą, co finalnie doprowadziło do nieuwzględnienia spornego okresu jako pracy górniczej, a tym samym odmówienia skarżącemu prawa do emerytury górniczej, pomimo istnienia zarówno faktycznych, jak i prawnych przesłanek ku jego uwzględnieniu oraz art. 50d ust. 1 pkt 1 tej ustawy przez błędną interpretację i niezastosowanie, a w konsekwencji uznanie, iż pracy skarżącego w okresie od 1 września 2009 r. do 23 listopada 2017 r. nie należy zakwalifikować jako pracy w wymiarze półtorakrotnym.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, jak również o przyznanie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący sformułował zagadnienia prawne: 1/ czy w świetle dyspozycji art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej czynności, jakie były wykonywane przez skarżącego podczas pracy w spornym okresie na stanowiskach robotnik robót rekultywacyjnych, kierowca samochodu ciężarowego, kierowca wiertnicy należy uznać za pracę górniczą?; 2/ czy art. 50 d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej pozwala na przyjęcie, iż praca skarżącego w okresie od 1 września 2009 r. do 23 listopada 2017 r. na stanowiskach starszy wiertacz-kierowca na odkrywce, rzemieślnik wykonujący prace górnicze w przodku - kierowca, była pracą górniczą, która powinna zostać zakwalifikowana jako praca w wymiarze półtorakrotnym?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Warunkiem skuteczności wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na jaki powołał się autor skargi, czyli w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, dotychczas nierozstrzygniętego w orzecznictwie lub wymagającego pogłębionej wykładni przepisów prawa. Takim zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, lecz także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Przedstawienie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o merytoryczne rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez sformułowanie problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało, i powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wtedy Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” i to „istotnym” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307).

Tymczasem autor skargi nie tylko nie sformułował zagadnienia odpowiadającego takim wymaganiom, ale rozminął się z istotnymi, miarodajnymi i przekonującymi ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku. Za taki element nie można uznać zestawienia sekwencji rodzaju prac wymienionych we wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania, skwitowany pytaniem czy mieszczą się one w obrębie art. 50c ust. 1 pkt 4 lub art. 50d ust. 1 pkt. 1 ustawy emerytalnej. Judykatura dokładnie wyjaśnia mechanizm zbudowania i przedstawienia istotnego zagadnienia prawnego oraz skutki niedochowania określonych procedur (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z 23 listopada 2011 r., III UK 10/11, LEX nr 1124105).

Problem emerytur górniczych nie jest nowy i od dawna stanowi przedmiot wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego. Uważna obserwacja dokonanej wykładni prawa z łatwością dowodzi, że przedmiotowa sprawa nie wyodrębniła pierwiastka

publicznego związanego z celem i funkcją postępowania kasacyjnego. Z motywów skargi kasacyjnej wynika jednoznaczny brak akceptacji rezultatu wykładni prawa, jaki został przedstawiony przez Sąd Apelacyjny, dodać należy, wyводу szczegółowo wyjaśniającego przyczyny, dla których okres zatrudnienia odwołującego w spornych okresach na różnych oddziałach kopalni nie kwalifikuje się do uznania za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Podane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku argumenty są kompatybilne z wypowiedziami Sądu Najwyższego na tle prac związanych z wykonywaniem zadań na odkrywce. I tak decydującego znaczenia nie można przypisać nazwie stanowiska, jeżeli nie wiąże się z nim rzeczywiste wykonywanie pracy górniczej, czyli tej określonej w ustawie, a nie jakiegokolwiek pracy górniczej. Przepis wykonawczy rozporządzenia nie definiuje pracy górniczej i dlatego jego wykładnia nie może zmieniać ani rozszerzać ustawowej definicji pracy górniczej. W konsekwencji zaprezentowana w skardze metoda wykładni prawa odrywa się do wykładni językowej i przenosi spór w strefę celu i funkcji. Zatem powtórzyć należy (za wyrokiem Sądu Najwyższego z 19 maja 2019 r., I UK 53/18, LEX nr 2684862), że nie każda praca, która funkcjonalnie łączy się z eksploatacją odkrywki w kopalni węgla brunatnego jest pracą górniczą w rozumieniu ustawy emerytalnej. O pracy górniczej decyduje ustawa, zaś analizy i kwalifikacji takiej pracy nie można rozpoczynać i prowadzić, przyjmując za nadrzędny, przepis wykonawczy do ustawy, czyli zapis stosownego punktu w załączniku nr 2 do rozporządzenia z 1994 r. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2010 r., I UK 337/09, LEX nr 601991). W praktyce do pracy górniczej nie zakwalifikowano pracy operatora ciągnika rolniczego na odkrywce, przy pomocy którego wykonuje się prace pomocnicze przy naprawach, konserwacji urządzeń, a co za tym idzie - pracę przy obsłudze agregatów prądotwórczych, smarowniczych i sprężarkowych, wykorzystywanych przez brygady elektryków i mechaników do prac polegających na konserwacji urządzeń wydobywczych i transportujących nadkład i złoże na odkrywce (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2018 r., I UK 412/17, LEX nr 2562152). Również prace przy naprawie koparek jednonaczyniowych i spycharek, które nie są maszynami wydobywczymi w kopalni węgla brunatnego, ale maszynami pomocniczymi, nie prowadzą do ziszczenia się przesłanki pracy

górnictwej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444; z 5 maja 2011 r., I UK 395/10, LEX nr 863951; z 23 października 2013 r., I UK 128/13, LEX nr 1455718; z 16 stycznia 2014 r., I UK 307/13, czy z dnia 29 listopada 2017 r., I UK 181/17, LEX nr 2433083).

Natomiast w odniesieniu do drugiego z sformułowanych zagadnień w oparciu o art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, zwrócić uwagę należy na termin "prace w przodku", który został jednolicie wyjaśniony w judykaturze (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 3 października 2017 r., I UK 410/16, LEX nr 2397634; z 18 marca 2015 r., I UK 280/14, LEX nr 1712808; z 21 lutego 2012 r., I UK 295/11, OSNP 2013 nr 3-4, poz. 38; z 6 września 2011 r., I UK 70/11, LEX nr 1102258; z 22 kwietnia 2011 r., I UK 360/10, LEX nr 949021; z 11 lutego 2010 r., I UK 236/09, LEX nr 585722). W szczególności, w wyrokach z 11 lutego 2010 r., I UK 236/09, oraz z 24 marca 2011 r., I UK 328/10 (LEX nr 811825), Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że pojęcie "inne prace w przodku" musi wiązać się z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopalin. Poza tym podkreśla się w nich, że nieujęcie określonego stanowiska w załączniku nr 3 rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. i wymienienie go jedynie w jego załączniku nr 2, powoduje niemożność kwalifikowania takiego stanowiska pracy jako "innej pracy w przodku" (wyrok z 5 maja 2011 r., I UK 395/10 (LEX nr 863951)). W wymienionych judykatach Sąd Najwyższy wyjaśnił, że na tle definicji pracy w przodkach nie chodzi o jakąkolwiek pracę przy "maszynach ładujących i transportujących", lecz tylko o pracę, która polegała na "montażu, likwidacji i transporcie obudów" maszyn "ładujących i transportujących w przodkach". W zwrocie zaś "inne prace przodkowe", chodzi o inne prace górnicze w przodku, rodzajowo nie mniej obciążające niż wymienione w tym samym przepisie ustawy - art. 50d ust. 1 pkt 1 (poprzednio art. 37 ust. 1 pkt 1), a nie o "różnego rodzaju prace górnicze związane z eksploatacją, konserwacją i remontami taśmociągów będących częścią składową układu koparka, taśmociąg, zwałowarka, czyli całego procesu technologicznego, na który składają się: urabianie, transport i składowanie". Uznał, że nie do zaakceptowania jest zapatrywanie, aby miejsce przodka rozciągać na całą linię taśmociągów transportujących urobek, gdyż pojęcie przodka straciłoby swe znaczenie (zob.

wyrok Sądu Najwyższego z 6 września 2011 r., I UK 70/11). Z kolei w wyroku z 29 marca 2011 r., I UK 50/11 (LEX nr 863925), Sąd Najwyższy dokonał analizy porównawczej treści załączników do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994 r. Stwierdził, że tylko nieliczne spośród stanowisk pracy górniczej z załącznika nr 2 uzasadniają zaliczenie pracy na nich w wymiarze półtorakrotnym. Przykładowo wskazał, że załącznik nr 2 obejmuje trzy stanowiska pracy górnika (górnika na odkrywce, górnika - odwadniacza złożeń na odkrywce, górnika strzałowego na odkrywce i jego pomocnika), natomiast załącznik nr 3 obejmuje dwa stanowiska pracy górnika: górnika kopalni odkrywkowej i górnika strzałowego kopalni odkrywkowej. Pominięte zostało stanowisko górnika odwadniacza. Spośród 12 stanowisk pracy operatorów zamieszczonych w załączniku nr 2 tylko cztery znalazły się w załączniku nr 3. Skarżący natomiast na żadnych ze wskazanych stanowisk nie był zatrudniony, zaś w okresie od 1 września 2009 r. do 23 listopada 2017 r. pracował jako starszy wiertacz-kierowca na odkrywce, rzemieślnik wykonujący prace górnicze w przodku – kierowca.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.